

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 16 hallituksen esityksen johdosta merityötulon verotusta koskeviksi muutoksiksi verolainsäädäntöön

Eduskunta on 8 päivänä helmikuuta 1985 lähettänyt valtiovarainvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 5 merityötulon verotusta koskeviksi muutoksiksi verolainsäädäntöön.

Nykyinen merimiesverolaki säädettiin vuonna 1958. Ennen tätä lakia merimiehet maksoivat merillä saadusta tulosta veroa samojen säännösten mukaan kuin maissa saaduista tuloista. Voimassa olevan merimiesverolain mukaan sovelletaan merimiehiin erillistä merimiesverojärjestelmää. Sen mukaisesti pidätetty vero on merimiehen lopullinen vero silloin, kun merimiestuloa on vähintään neljän kuukauden ajalta. Mitään osaa pidätetystä verosta ei palauteta sillä perusteella, että merimiestuloa on vain osalta vuotta. Jos merimiestuloa on neljää kuukautta lyhyemmältä ajalta, tuloa verotetaan maissa saatuna tulona. Merimiehellä on eräissä laissa mainituissa tapauksissa oikeus hakea merimiesveron palautusta, joten läheskään kaikissa tapauksissa merimiesvero ei käytännössä muodostu nykyisin lopulliseksi veroksi.

Hallitus ehdottaa, että nykyisestä erillisestä merimiesten tuloverojärjestelmästä luovuttaisiin. Uudistuksen mukaan merimiehiä verotettaisiin myös merillä saaduista tuloista samalla tavoin kuin maissa saaduista tuloista eli tulo- ja varallisuusverolain mukaisesti. Nykyinen merimiesverolaki kumottaisiin, jolloin merimiehiä alettaisiin verottaa tulo- ja varallisuusverolain ja verotuslain sekä rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain eli lähdeverolain säännösten mukaisesti. Ennakkonpidätys toimitettaisiin ennakkoperintälain mukaan. Muutos merkitsisi merimiesten siirtämistä yleisen tulo- ja varallisuusverotuksen piiriin. Tulo- ja varallisuusverolakiin otettaisiin tästä johtuvat yleiset säännökset.

Verotuksen toimittaisi merimiehen kotikunnan verolautakunta, joten nykyinen merimiesverotuksesta vastaava organisaatio voitaisiin siirtymäkau-

den jälkeen lakkauttaa. Laivanisäntä toimittaisi merimiehen palkasta ennakkoperintälain mukaisen ennakkonpidätyksen, joka otettaisiin huomioon lopullista verotusta toimitettaessa. Merimieheltä, joka ei asu Suomessa, perittäisiin kuitenkin lopullinen lähdevero. Erillisestä merimiesveronkantojärjestelmästä luovuttaisiin.

Kunnallisvero maksuunpantaisiin merimiehen kotikunnan kunkin vuoden veroäyryn mukaan. Merimiehen veronalaiseksi palkkatuloksi luutettiin paitsi asunto, ruoka ja muut luontaisedut, myös saamatta jääneestä luontaisedusta maksettu rahakorvaus nimellisarvostaan. Merimiehen, jolla ei ole ollut maissa saatua veronalaista tuloa tai varallisuutta, ei pääsääntöisesti tarvitsisi antaa veroilmoitusta. Hänellä olisi kuitenkin oikeus veroilmoituksen jättämiseen. Veroilmoituksen antamisvelvollisuudesta ei kuitenkaan ehdoteta verotuslakiin uusia säännöksiä, vaan verovelvollisen ilmoittamisvelvollisuutta rajoitettaisiin verohallituksella jo nykyisin olevien valtuuksien nojalla. Muutoksenhakukeinot määräytyisivät samojen perusteiden mukaan kuin maissa saatujen tulojen osalta. Ennakkotietoa olisi mahdollista hakea keskusverolautakunnalta ja ennakkonpidätyksen osalta ennakkoratkaisua lääninverovirastolta.

Merimiesammatin erityisolosuhteet otettaisiin huomioon myöntämällä Suomessa asuvalle merimiehelle merityötulovähennys, jonka määrä olisi valtionverotuksessa 18 prosenttia merityötulon kokonaismäärästä, kuitenkin enintään 38 000 markkaa. Kokonaistulosta myönnettäisiin myös kunnallisverotuksessa merityötulovähennys, jonka määrä olisi 30 prosenttia merityötulon kokonaismäärästä, kuitenkin enintään 65 000 markkaa. Lisäksi kunnallisverotuksen merityötulovähennystä korotettaisiin 1 000 markalla jokaiselta täydeltä kalenterikuukaudelta, jonka aikana alus ei käy Suomen satamassa tai muuten Suomen rajojen sisäpuolella ja jonka ajan verovelvollinen työskentelee aluksessa. Merimies ei ehdotuksen

mukaan saisi vähentää niin sanottuja luonnollisia vähennyksiä eli tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneita menoja, kuten työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksuja, matkakustannuksia ja ammattikirjallisuuden hankkimisesta aiheutuneita menoja, tulo- ja varallisuusverolain mukaisesti erikseen siltä osin kuin niiden yhteismäärä ylittää tulonhankkimisvähennyksen enimmäismäärän, vaan niiden katsottaisiin sisältyvän merityötulovähennykseen. Tulonhankkimisvähennys on vuodelta 1985 toimitettavassa verotuksessa 350 markkaa lisättyä 4 prosentilla palkkatulon määrästä, ei kuitenkaan enempää kuin 1 400 markkaa ja enintään palkkatulon määrä.

Merityötulon verotuksen uudistamista koskevat muutokset verolainsäädäntöön ehdotetaan saatettavaksi voimaan vuoden 1986 alusta siten, että niitä sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 1986 toimitettavassa verotuksessa.

Valiokunta on käsitellyt asian ja todennut hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset tarkoituksenmukaisiksi. Hallituksen esityksen perusteluihin yhtyen valiokunta on päättänyt asettaa puoltamaan hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä vähäisin muutoksin.

Hallituksen esitykseen sisältyvän ensimmäisen lakiehdotuksen eli merityötulosta verotuksessa tehtävästä vähennyksestä annettavan lain 2 §:ssä on merityötulon määritelmä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan se ei kuitenkaan ole niin täydellinen, etteikö eräissä tapauksissa voisi syntyä epäselvyyttä, sovelletaanko aluksella tehdystä työstä saatua tulon uutta lakia vai yksinomaan tulo- ja varallisuusverolain säännöksiä. On myöskin käynyt ilmeiseksi, ettei lain määritelmää voida kirjoittaa yksiselitteiseksi ja kaikki tulevat tilanteet huomioon ottavaksi. Voimassa olevan merimiesverolain 1 §:n 2 momentin mukaan vastaava ongelma ratkaistaan nykyisin siten, että tapauksissa, joissa ilmaantuu epäselvyyttä siitä, onko tiettyyn henkilöön tai tietyssä aluksessa palveleviin henkilöihin sovellettava merimiesverolakia, asian ratkaisee verohallitus. Valiokunta ehdottaa, että myös uuteen lakiin sisällytettäisiin vastaava säännös. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa 2 §:n 1 momenttia muutettavaksi siten, että merityötulolla tarkoitetaan laivanisännän palveluksessa tehdystä työstä saadun palkkatulon ohella myös verohallituksen erikseen määräämän muun laivanisäntään rinnastettavan aluksen liikennöintiä hoitavan työnantajan palveluksessa tehdystä työstä saatua palkkatuloa. Tämän mukaisesti verohallitus voisi päättää työnantajakoh-

taisesti, onko sanotun työnantajan maksamiin suorituksiin sovellettava merityötulosta verotuksessa tehtävästä vähennyksestä annettua lakia. Lisäksi valiokunta ehdottaa pykälää siten selvennettäväksi, että merityötulolla tarkoitetaan vain aluksen liikennöintiin liittyvää työtä, eikä siten esimerkiksi laivalla pidetystä kokouksesta saatua kokous- tai esitelmäpalkkiota. Verotuskäytäntöä luotaessa tulisi lähtökohtana pitää sitä, ettei uudistuksella pyritä periaatteessa ns. 4-kuukauden säännöksen poistumisen lisäksi muulla tavoin muuttamaan nykyistä merimieskäsitettä.

Valiokunta katsoo, että sekä työnantajalla että työntekijöillä tulisi olla oikeus saattaa lain soveltamista koskeva asia verohallituksen ratkaistavaksi. Tämän mukaisesti valiokunta ehdottaa, että 2 §:ään lisättäisiin tätä tarkoittava 3 momentti. Kun verohallitus on antanut asiassa päätöksen, voisivat muutoksenhausta hallintoasioissa annetun lain säännösten mukaisesti sekä työnantaja että työntekijä tehdä hakemukseensa saamastaan verohallituksen päätöksestä valituksen korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Verohallitus voisi myös omasta aloitteestaan ilman edellä tarkoitettua hakemusta määrätä, että tietyssä tapauksessa olisi sovellettava merityötulosta verotuksessa tehtävästä vähennyksestä annettua lakia. Valiokunnan käsityksen mukaan valitusoikeus olisi tällöin sekä työnantajalla että työntekijöillä.

Koska edellä tarkoitettu lakiehdotuksen 3 §:n 1 kohtaan ehdotettu sanamuoto saattaisi johtaa säännöksen tarkoituksen vastaiseen tulkintaan, valiokunta on tehnyt siihen sanonnallisen täsmennyksen.

Hallituksen esityksen perusteluiden mukaan hallituksen tarkoituksena on selvittää, miten merimiesverouudistuksesta johtuva varustamoiden työvoimakustannusten nousu voidaan välttää. Valiokunta edellyttää, että edellä tarkoitettua selvitystyön tulisi valmistua ennen merimiesverouudistuksen voimaantuloa.

Lisäksi valiokunta edellyttää, että hallitus seuraa lain soveltamisalan osalta mahdollisesti syntyviä tulkintaongelmia ja tarvittaessa ryhtyy toimenpiteisiin mahdollisten kohtuuttomuuksien poistamiseksi.

Valiokunta kunnioittaen ehdottaa,

että Eduskunta päättäisi hyväksyä hallituksen esitykseen sisältyvät 2.—10. lakiehdotukset muuttamattomina ja 1. lakiehdotuksen näin kuuluvana:

1.

Laki

merityötulosta verotuksessa tehtävästä vähennyksestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 §

Merityötulolla tarkoitetaan laivanisännän tai verohallituksen määräämän muun tähän rinnastettavan aluksen liikennöintiä hoitavan työnantajan palveluksessa suomalaisessa, bruttovetoisuudeltaan vähintään 100 rekisteritonin aluksessa tehdystä aluksen liikennöintiin liittyvästä työstä rahana tai rahanarvoisena etuutena saatua palkkatuloa, edellyttäen, että:

1) alusta käytetään ulkomaan liikenteeseen tai verovuoden aikana pääasiassa rannikkoliikenteeseen;

2) alus on merenkulkuhallituksen alainen alus, jota käytetään merialueella; tai että

3) alus on Ahvenanmaan maakunnanhallituksen alainen muu alus kuin sellainen lautta, joka välittää yleisen tien liikenteen vesistön yli.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Edellä 1 momentissa tarkoitettua määräämistä voi hakea työnantaja tai verovelvollinen.

3 §

Merityötuloksi luetaan myös:

1) merimieslain (423/78) säännösten mukaisesti edellä 2 §:ssä tarkoitettulta työnantajalta saatu muukin kuin 2 §:ssä tarkoitettu tulo; ja
(2 kohta kuten hallituksen esityksessä)

4—9 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 3 päivänä toukokuuta 1985

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Salolainen, varapuheenjohtaja Muurman, jäsenet Ajo, Impiö (osittain), Joutsenlahti, Koskenniemi, Malm, Martikainen, Mäki-Hakola, Poutanen, Rosnell

(osittain), Rönnholm, Surakka, Sutinen, Tenhiälä, Tikka, Tuovinen ja Vainio sekä varajäsenet Jokela, Rusanen, Sasi, Vepsäläinen ja Vähäkangas (osittain).

